

Редько К. Ю.
кандидат економічних наук,
асистент кафедри міжнародної економіки
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Redko K. Yu.
Ph.D., assistant
Department of international economics
National Technical University of Ukraine
«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»

СПЕЦИФІКА ПЛАНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЗОН КИТАЮ ТА ЇХ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ЗОН

SPECIFICATION OF PLANNING OF REGIONAL DEVELOPMENT ZONE IN CHINA AND THEIR EXPERIENCE FOR UKRAINIAN ZONES

Анотація. У статті описано економіко-математичну модель, яка може бути використана для вдосконалення системи управління, контролю та моніторингу ЗТЕР, що дасть змогу перевести вплив держави з екзогенного чинника, що спричиняє ризики, перешкоди й загрози, на ендогенний чинник – джерело переваг у діяльності зон, що зробить їх дієвими інструментами стійкого інноваційного розвитку. Продемонстровано, що потрібно визначати список галузей та видів господарської діяльності, на розвиток яких спрямовані зони. Визначені пріоритети дадуть змогу: зменшити витрати коштів та часу; не допускати розкрадання приватних та державних коштів; розвивати регіональні цільові програми залежно від стратегії тощо.

Ключові слова: зона техніко-економічного розвитку, регіональний розвиток, план розвитку промислової зони, план економічного та соціального розвитку регіону, математична модель.

Постановка проблеми. Серед механізмів державного впливу на розвиток економіки у ринкових умовах важливе місце займають зони техніко-економічного розвитку (ЗТЕР). Незалежно від рівня розвитку держави та її соціально-політичного устрою ЗТЕР присутні в практиці багатьох держав світу. Вони дають змогу істотно розширити масштаби зовнішньоекономічного співробітництва та залучення іноземних інвесторів, вирішувати питання зайнятості, забезпечувати зростання життєвого рівня населення, активізують науково-технічну та інноваційну діяльність та ін. Результати експериментів щодо запровадження механізму державного регулювання розвитку економіки в Україні виявилися досить суперечливими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження діяльності зон залишаються актуальними не тільки для вітчизняних науковців, а й для зарубіжних економістів та політиків. В Україні ці питання вивчали: О. Апарова, М. Бойко, В. Бородюк, Т. Горянська, В. Дергачов, М. Долішній, О. Зельдіна, В. Пила, О. Попович, С. Романюк, В. Савченко, О. Сакун, В. Симоненко, А. Собакарь, В. Соловійов, Ю. Цветов, О. Чмир, І. Школа; у Казахстані – Ж. Далабаєва, А. Жадигерова, Д. Мадіярлова, а також ціла низка дослідників зі США, Великобританії, Німеччини, зокрема N. Armstrong, D. Dowall, W. Fulton, G. Riposa, J. Steinberg, J. Taylor та ін.

Мета статті полягає у тому, щоб продемонструвати, що для того, щоб зменшити витрати коштів та часу, не допускати розкрадання приватних та державних коштів, потрібно визначати список галузей та видів господарської діяльності, на розвиток яких будуть спрямовані зони (ЗТЕР).

Виклад основного матеріалу дослідження. Не викликає сумнівів те, що в ході розроблення регіональ-

ного плану для зони техніко-економічного розвитку (ЗТЕР) передусім необхідно розглядати їх як промислові зони. Однак варто лише приступити до планування, як одразу можна стикнутися з безліччю відмінностей ЗТЕР від «спеціалізованих промислових зон» і від «універсальних промислових зон».

Оскільки інвестування коштів у конкретні об'єкти вимагає наявності гарантій, усі спеціалізовані промислові зони повинні мати у своєму розпорядженні конкретний план здійснення необхідних заходів, який визначає послідовність їх проведення, тому на самому початку будівництва потрібно оцінити й указати в плані низку таких економічних показників, як виробничі масштаби промислової зони, вартість виробництва, оборот по реалізації, прибуток, податкові відрахування, кількість робочих місць і т. д. [1, с. 278].

Розроблення плану розвитку, створеного в межах міста, комплексної промислової зони являє собою більш трудомісткий процес. Мінімум, що необхідно знати, це те, які об'єкти розміщені на території універсальної промислової зони, для якої здійснюється розроблення плану, до яких галузей промисловості вони належать, яке розташування інфраструктури, як задовільним чином укомплектувати громадські та побутові установи, а також який інвестиційний кошторис. Тільки на підставі цього можна зробити висновок про перспективи економічного розвитку [2].

На початковому етапі будівництва на території ЗТЕР через наявність безлічі невизначених факторів ніхто не в змозі відповісти на запитання: як приступити до планування? Тому на момент, коли ЗТЕР приступають до своєї діяльності, цілісний план регіонального розвитку відсутній. Проте на початковому етапі ЗТЕР мають у своєму розпорядженні кілька окремих планів:

- 1) початковий земельний план регіону;
- 2) початковий план будівництва регіональної інфраструктури;
- 3) план економічного розвитку [3].

Сьогодні очевидним фактом є те, що, затверджуючи план комплексного розвитку ЗТЕР, необхідно дотримуватися процедур, наведених нижче (рис. 1).

Такий план не може вважатися ретельно продуманим, позбавленим внутрішніх протиріч і технічно здійсненним через недостатність кількісного аналізу.

Ще одна причина необхідності проведення кількісного аналізу полягає у тому, що основна використовувана в плані одиниця виміру – це грошові знаки, кожна частина плану або ж кожен план, що стосується одного об'єкта, оперує коштами, внутрішня система генерального плану передбачає закономірне переміщення потоків грошових коштів, які взаємозумовлені і знаходяться у відносинах взаємної підтримки. Все це вимагає наявності логічних і абсолютної надійних кількісних зв'язків та обчислювальних методів. Розроблений генеральний план може бути грандіозним і вражаючим, проте якщо говорити начистоту, залишається ще проблема його фінансового забезпечення. Після розроблення комплексного плану необхідно побудувати математичну модель.

Для побудови в рамках плану економічного розвитку ЗТЕР математичної моделі необхідна наявність таких передумов:

1. Основою економічної та промислової структур є виробництво, тому модель повинна, головним чином, урахувувати кількісні відносини між діючим вироб-

ництвом на території ЗТЕР і його розвитком, а також спільну мету розвитку виробництва, представлену системою показників.

2. Зі значної кількості змінних величин, які використовуються в моделі, чисту валову продукцію виробництва необхідно зробити цільовою функцією, а коефіцієнт реально здійсненого приросту чистої валової продукції виробництва внести в план як норму цільової функції. Ці дві компоненти утворюють кінцевий результат моделі.

3. Кілька проміжних змінних моделі, таких як, наприклад, валова продукція виробництва, загальний обсяг залученого іноземного капіталу, структурне співвідношення капіталу і продуктивності, загальне забезпечення інфраструктури, вимоги до вкладень у земельне освоєння, фінансові кошти, якими володіє ЗТЕР, та ін., являють собою основний зміст плану й є допоміжними показниками, а також інструментальними змінними, що підтримують цільову функцію. Ті проміжні змінні, розрахунок яких ЗТЕР проводять на підставі зібраних матеріалів, відносяться до внутрішньо-системних змінних; ті, які виводяться з функціонального співвідношення, вважаються позасистемними змінними.

4. Значення внутрішньосистемних змінних можуть бути матеріалами статистики, складеними в процесі функціонування ЗТЕР, для чого не потрібно складних цифрових даних. Однак простота цифрових даних не означає їх неточність. Спотворення змінних може призвести до відхилення в усій моделі.

5. Математичні методи, які використовуються в ході побудови моделі, прагнуть до простоти, практичності

Рис. 1. Основні положення соціально-економічного розвитку регіону

й ясності. Нині, як свідчить практика, головним чином, застосовуються такі методи лінійного аналізу, як операції з матрицями і векторами. За своєю формою модель являє собою групу однорідних рівнянь. Спираючись на багаторазову еволюцію внутрішньо-системних змінних, наближаючись до цільового значення результату обчислення, отримуємо коефіцієнт економічного приросту і цільову функцію.

Якщо цільова функція є незадовільною, можна вдаватися до перегляду моделі, збільшити число змінних і рівнянь, щоб задовольнити потребу у врегулюванні системи, а також для здійснення контролю та керівництва щодо реальних дій у ході проміжних розрахунків моделі (1).

$$\left\{ \begin{array}{l} Y_t = Y_0(1+r)^t, \quad (1) \\ \vec{X}_t = (I-A)^{-1} \vec{\alpha} Y_t, \quad (2) \\ \vec{\beta} K_t = C^{-1} N (\vec{X}_t - \vec{X}_0), \quad (3) \\ \vec{B}_t = W \vec{X}_t, \quad (4) \\ \rho \vec{\delta} (\vec{B}_t - \vec{B}_0) = \theta \mu \sum_{j=1}^t F_j, \quad (5) \\ F_t = \varepsilon Y_t, \quad (6) \end{array} \right.$$

Економічні значення параметрів, векторів і матриць, які входять у модель: Y_t – загальний обсяг ВВП за рік t прогнозованого періоду, r – коефіцієнт середньорічного приросту ВВП за прогнозований період, \vec{X} – вектор валової промислової продукції ($n \times 1$) року t прогнозованого періоду, n визначається числом галузей промисловості, A – діагональна матриця ($n \times n$) коефіцієнта валового промислового продукту поза ВВП (або коефіцієнт проміжних вкладень), $\vec{\alpha}$ – вектор ($n \times 1$) частки вкладу у ВВП різних галузей промисловості, K_t – загальний обсяг іноземного капіталу, залученого за рік t прогнозованого періоду, $\vec{\beta}$ – вектор ($n \times 1$) коефіцієнта залучення капіталу по галузях промисловості, C – діагональна матриця ($n \times n$) співвідношення капіталу і продуктивності по галузях промисловості, N – діагональна матриця ($n \times n$) коефіцієнта вкладу нового капіталу в нову продукцію по галузях промисловості, \vec{B}_t – вектор ($m \times 1$) забезпечення різного роду інфраструктури за рік t прогнозованого періоду, W – матриця ($m \times n$) коефіцієнта витрачання окремих галузей промисловості стосовно різного роду інфраструктури, ρ – ступінь залежності нових інвестицій в інфраструктуру від бюджету, $\vec{\delta}$ – вектор ($1 \times m$) коефіцієнта інвестицій, необхідних для питомого забезпечення різного роду інфраструктури, F_t – валовий дохід за рік t прогнозованого періоду, θ – частка витрат на капітальне будівництво в підсумковій сумі валового доходу, μ – середній відсоток підсумкової суми валового доходу, ε – частка валового доходу у ВВП.

Вводимо рівняння (1) і (2) у рівняння (3):

$$\vec{\beta} K_t = C^{-1} N [(1-A)^{-1} \vec{\alpha} Y_0 (1+r)^t] - \vec{X}_0, \quad (7)$$

Вводимо рівняння (4) і (6) в рівняння (5):

$$\rho \vec{\delta} (W \vec{X}_t - \vec{B}_t) = \theta \mu \varepsilon \sum_{j=1}^t Y_j, \quad (8)$$

Значення формули (7) є очевидним і полягає у тому, щоб після встановлення коефіцієнта приросту ВВП вивести обсяг валової продукції на підставі внутрішніх структурних зв'язків. Для забезпечення приросту валової продукції потрібні нові вкладення капіталу.

Слід звернути увагу на структурне розмежування в моделі галузей промисловості і співвідношення капіталу і продуктивності. Тут виконання системних операцій тимчасово призупиняється, необхідно зробити висновок,

чи вистачить капіталу.

Якщо отриманий результат відходить від емпіричних загальноприйнятих норм, необхідно переглянути середній коефіцієнт зростання у бік підвищення або зниження, провести повторні обчислення, поки не буде отримано попередній задовільний результат.

Значення формули (8) ще очевидніше в лівій частині рівняння: після гарантій залучення загального обсягу капіталу валової продукції ключовим моментом стає підтримка потужності інфраструктури. За умови певного коефіцієнта інвестицій у будівництво одиниці інфраструктури для збільшення забезпечення інфраструктури будуть необхідні інвестиції з боку ЗТЕР. У правій частині рівняння у загальному валовому доході, який, згідно з пропорціями, надає ВВП, після вирахування частини відрахувань отримуємо обсяг фінансових коштів, якими можна оперувати. Можна визначити частку наявних у розпорядженні фінансових коштів, яка буде вкладена в інфраструктуру. Таким чином, стає можливим обчислити загальний обсяг інвестицій, який, ймовірно, буде вкладено в інфраструктуру протягом прогнозованого періоду. Якщо значення правої частини рівняння перевищить значення лівої, це буде свідчити про необмеженість грошових коштів. Якщо проблема обмеженості грошових коштів не буде вирішена, потрібний повторний перегляд середнього коефіцієнта зростання ВВП аж до того моменту, поки значення лівої і правої частин рівняння (8) не стануть збалансованими.

Кінцевим результатом є визначення збалансованого значення коефіцієнта приросту ВВП r . Щоб підтвердити вплив кожного параметра на модель, можна окремо ввести рівняння (1), (2), (4), (6) в ліву і праву частини рівняння (5). Процес обчислення буде такий.

Припустимо, що прогнозований період представлений п'ятирічним планом, тобто за $t = 5$ ліва і права частини рівняння (5) відповідно будуть виглядати так:

$$\text{ліва частина } \rho \vec{\delta} W (1-A)^{-1} \vec{\alpha} Y_0 [(1+r)^5 - 1];$$

$$\text{права частина}$$

$$\theta \mu \varepsilon Y_0 \sum_{j=1}^5 (1+r)^j = \theta \mu \varepsilon Y_0 (1+r) \frac{[(1+r)^5 - 1]}{r}.$$

Якщо порівняти ліву частину до правої, можна вивести збалансоване значення r . Застосовуючи різні операційні методи, дане збалансоване значення можна виразити двома різними способами, які можна позначити як $r (*)$ і $r (\blacksquare)$.

(1) Якщо одночасно скоротити $Y_0 [(1+5)^5 - 1]$, у результаті отримуємо:

$$\rho \vec{\delta} W (1-A)^{-1} \vec{\alpha} = \theta \mu \varepsilon \frac{1+r}{r};$$

$$r = \frac{1}{\frac{\rho \vec{\delta} W (1-A)^{-1} \vec{\alpha}}{\theta \mu \varepsilon} - 1} r.$$

(2) Якщо одночасно скоротити тільки $[(1+5)^5 - 1]$, у результаті отримуємо:

$$\rho \vec{\delta} W (1-A)^{-1} \vec{\alpha} Y_0 = \theta \mu \varepsilon \frac{1+r}{r} Y_0,$$

$$\rho \vec{\delta} W X_0 = \theta \mu \varepsilon \frac{1+r}{r} Y_0,$$

$$\rho \vec{\delta} B_0 = \theta \mu \varepsilon \frac{1+r}{r} Y_0,$$

$$r = \frac{1}{\frac{\rho \vec{\delta} B_0}{Y_0 \theta \mu \varepsilon} - 1} r.$$

Спрощений спосіб вираження $r (*)$ і спосіб $r (\blacksquare)$ демонструють, що два таких важливих параметри, як валовий продукт і потреба в капіталі, пропали і втратили

своє значення. Чи є це раціональним? Чи надійний результат подібних розрахунків? Відповіддю на ці питання є той факт, що підсумковий обсяг активності моделі є здатністю ЗТЕР здійснювати внесок.

Розглядаючи g (*), можна побачити, що за умови незмінності інших коефіцієнтів збалансоване значення g знаходиться в прямій залежності від θ , ε , μ і в зворотній залежності від ρ , що в економічних відносинах означає, що за умови незмінності інших чинників слідом за підвищенням частки валового доходу у ВВП ε , середнього відсотка підсумкової суми наявного в розпорядженні валового доходу μ або частки витрат на капітальне будівництво в підсумковій сумі наявного в розташуванні валового доходу θ динаміка бюджетної підтримки нових збільшених інвестицій в інфраструктуру теж зросте і середньорічний коефіцієнт зростання ВВП для прогнозованого періоду g може підвищитися. За умови незмінності інших чинників у разі необхідності збільшити ступінь залежності нових інвестицій в інфраструктуру від валового доходу ρ як плати за даний крок доведеться знизити середньорічний коефіцієнт зростання ВВП для прогнозованого періоду g .

Аналізуючи g (■), можна також побачити, що збалансоване значення g зумовлене такими векторами і матрицями, як $\vec{\delta}, W, (I - A)$, що в економічних відносинах означає, що можливість реалізації збалансованого середньорічного коефіцієнта зростання ВВП для прогнозованого періоду g залежить від впливу таких факторів, як вектор коефіцієнта інвестицій у різного роду об'єкти інфраструктури $\vec{\delta}$ (що відображає вартість спорудження різного роду інфраструктури для ЗТЕР), матриця коефіцієнта витрачання продукції окремих галузей промисловості по відношенню до різного роду інфраструктури W (що відображає структуру витрачання енергоресурсів ЗТЕР), діагональна матриця коефіцієнта посилення ролі різних галузей промисловості $(I - A)$ (що відображає коефіцієнт збільшення значення промисловості ЗТЕР) і вектор частки вкладу у ВВП різних галузей промисловості \vec{a} , (що відображає структуру промисловості в ЗТЕР). Досить складним тут є взаємодія вектору \vec{a} , що відображає структуру промисловості ЗТЕР, і збалансованого значення g , а взаємозв'язок вектору $\vec{\delta}$, матриці W і матриці $(I - A)$ зі збалансованим значенням g є порівняно простий.

Хоча спосіб вираження g (*) простіший, ніж спосіб g (■), ці два рівняння зовсім не є тотожними. Подібний спрощений спосіб вираження можливий лише за наявності задовольняти рівняння (2), а відношення векторів X_0 і Y_0 повинні задовольняти рівняння (4). Зрозуміло, у разі виконання цих двох умов ми можемо використовувати g (■) для виведення збалансованого значення g .

Необхідно вказати на таке. Оскільки ліва частина рівняння (5) позначає обсяг потреби в збільшенні бюджетних інвестицій в інфраструктуру, а права частина – обсяг забезпечення витрат на капітальне будівництво бюджетними коштами, то за умови існування збалансованого значення g рівняння (5) є необхідною обмежуючою умовою.

На відміну від Китаю українське законодавство не зумовлювало створення зон і надання пільг за впровадження новітніх технологій, вихід на закордонні ринки високотехнологічної продукції.

Із самого початку слід будувати роботу в зонах, орієнтуючись на освоєння технологій і ретельно відбираючи іноземні проекти. Необхідно зосередити сили на залученні тих проектів, які б використовували нові технології, випускали нову продукцію, розвивали нові галузі й стали прикладом для українських підприємств тієї ж сфери у справі вдосконалення техніки і підвищення якості продукції. При цьому їх продукція повинна заміщати імпорт або являти собою комплектуючі для внутрішнього виробництва, а її постачання за кордон має стати потужним джерелом валютних надходжень.

Висновки. Описана модель, метою побудови якої є проведення кількісного аналізу економічної системи ЗТЕР, являє собою лише певний хід думок і набір методів. Своєю появою вона зобов'язана практиці розвитку ЗТЕР; можна також сказати, що вона є узагальненням закономірностей економічного розвитку ЗТЕР протягом тривалого періоду. Використовувані нею математичні методи нескладні, для її побудови немає потреби звертатися до високої теорії. У ході подальших досліджень необхідно продовжувати дослідження, щоб доповнити ними модель. Однак можна висловити певну впевненість у тому, що моделі розвитку ЗТЕР Китаю мають деяку спільність. Необхідно тільки досягти певного масштабу, вирішити проблему збору цифрових даних, і дана модель набуде загальне значення.

Список використаних джерел:

1. Пи Цяньшэн, Ван Кай. Опыт китайских зон технико-экономического развития. СПб.: С.-Петер. ун-т, 2006. 487 с.
2. Редько К.Ю. Приклад ефективної діяльності ВЕЗ Китаю для України: матеріали Київського міжнар. симп. з наукознавства та наук.-техн. прогнозування. Інноваційна політика та законодавство в ЄС та Україні: формування, досвід, напрями наближення. К.: Фенікс, 2011. С. 152–154.
3. Уханова І.О. Развитие та функціонування технопарків : світовий досвід та специфіка в Україні. О.: Атлант, 2016. 129 с.
4. Штань М.В. Діяльність офшорних зон в посткризових умовах : Materiály IX mezinárodní vědecko – praktická konference. «Přední vědecké novinky – 2013». Díl 1. Ekonomické vědy: Praha. Publishing House «Education and Science» s.r.o. URL: http://www.rusnauka.com/25_PNR_2013/Economics/3_144502.doc.htm. Дата останнього доступу: 22.06.2016. Назва з екрану.

Анотація. В статті описана економіко-математическа модель, которая может быть использована для усовершенствования системы управления, контроля и мониторинга ЗТЭР, что позволит перевести влияние государства с экзогенного фактора, вызывающего риски, препятствия и угрозы, на эндогенный фактор – источник преимуществ в деятельности зон, делает их действенными инструментами устойчивого инновационного развития. Продемонстрировано, что нужно определять список отраслей и видов хозяйственной деятельности, на развитие которых направлены зоны. Приоритеты позволят: уменьшить расходы средств и времени; не допускать хищения частных и государственных средств; развивать региональные целевые программы в зависимости от стратегии и тому подобное.

Ключевые слова: зона технико-экономического развития, региональное развитие, план развития промышленной зоны, план экономического и социального развития региона, математическая модель.

Summary. The economic-mathematical model that can be used to improve the system of management, control and monitoring of ZTER describes in this article. Model which will allow transferring the state's influence from the exogenous factor that causes risks, obstacles and threats to the endogenous factor - a source of advantages in the activity of the zones that make them effective tools for sustainable innovation development. It has been demonstrated that it is necessary to determine the list of industries and types of economic activities for the development of which the zones are directed. The identified priorities will allow : to reduce the cost of time and money; prevent theft of private and public funds; to develop regional target programs, depending on the strategy, etc.

Key words: zone of technical and economic development, regional development, plan of industrial development, plan of economic and social development of the region, mathematical model.

УДК 339

Рубан Т. С.

аспірант

*Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана*

Ruban T. S.

PhD student of the

*Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman*

ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ГЛОБАЛЬНОМУ РИНКУ ПРОДОВОЛЬСТВА

SPECIFIC OF MARKETING MANAGEMENT ON GLOBAL FOOD MARKET

Анотація. Стаття досліджує проблему забезпечення максимальної корисності для споживачів за умови мінімізації собівартості товару та збереження його прибутковості для виробників і продавців. Дане питання лежить у сфері міжнародного маркетингу, адже саме маркетинг пов'язує потреби споживачів, технології та сировину з очікуваннями виробників та продавців із приводу прибутку. У статті вперше запропоновано виокремлення маркетингової діяльності різних учасників ринку продовольства та розподілено її за напрямками та метою з огляду на спільний ланцюжок створення вартості продовольчих товарів. Автор уперше наводить характерні для більшості продовольчих товарів складники корисності та собівартості. У статті висвітлено методи «інженерії корисності» та «від концепції до корисності» й проведено їх порівняльний аналіз.

Ключові слова: глобальний продовольчий ринок, міжнародний маркетинг, корисність, собівартість, метод «інженерії корисності», метод «від концепції до корисності».

Постановка проблеми. На даному етапі розвитку науки і технологій кількість альтернативних варіантів застосування тієї чи іншої сировини дуже велика, й агрегований рівень корисності, який отримає людство від вибору того чи іншого набору перетворення сировини у кінцеві продукти, може суттєво відрізнятись. Провідну роль у забезпеченні максимізації агрегованої корисності людства відіграє функція маркетингу, яка фактично є ланкою, що пов'язує потреби споживачів, технології та сировину. Саме в результаті маркетингової діяльності приймається рішення, який саме продукт створити, а отже, яку сировину відволікти саме на цей продукт і яку потребу задовольнити.

Дана тема в розрізі продовольчого ринку залишається недостатньо дослідженою. Більшість матеріалів за темою можна почути на практичних конференціях чи в інтерв'ю з практикуючими маркетологами, генеральними директорами та R&D-фахівцями глобальних компаній. Публікації за темою можна знайти в аналітичних та консалтингових агентств широкого профілю (наприклад, McKinsey, Baker Tilly, BCG), спеціалізованих порталах продовольчого ринку (наприклад, Food Processing, Prepared Foods).

Через це постає завдання дослідити провідні методи максимізації споживчої корисності продовольчих товарів за умови збереження їх прибутковості.

На сучасному етапі розвитку будь-який ефективний процес створення продовольчого продукту є орієнтованим на максимізацію корисності кінцевого споживача починаючи від учасників ланцюжка створення вартості, який наближається до ланцюжка попиту (описаного в концепції ланцюжка попиту), супутніх агентів до представників середовища (держави, міжнародних організацій тощо), адже кожен суб'єкт розуміє, що він буде заробляти/отримувати більше, якщо його клієнт буде заробляти більше, а це можливо лише за умови, коли кінцевий учасник ланцюжка задоволений і покупець готовий платити більше або купувати більші обсяги. Маркетингова функція починається вже на етапі поставальників вхідної сировини і триває протягом усього процесу створення продовольчого продукту. Оскільки створення продовольства – це складний бізнес-процес, що включає велику кількість учасників, у ньому присутній як B2B-маркетинг (націлений на компанію), так і B2C (спрямований на споживача та кінцевого покупця). Про-